

The page features a decorative graphic consisting of several overlapping circles in various shades of blue (dark, medium, and light) and thin blue lines that intersect to form a triangular shape on the right side of the page. The circles are arranged in a way that they appear to be floating or layered, with some partially obscured by others.

Actieve openbaarheid van Wabo-dossiers en auteursrechten

Een auteursrechtelijke handleiding bij actieve
openbaarheid van Wabo-dossiers voor
overheden en hun archiefinstellingen

**Atelier actieve openbaarheid Wabo-dossiers
1-1-2015**

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
Inleiding.....	4
1. De Nederlandse Auteurswet: beperkingen en mogelijkheden voor actieve openbaarheid.....	5
1.1. Inleiding.....	5
1.2. Artikel 1: het exclusieve recht van de auteur.....	5
1.3. De uitzonderingen op het auteursrecht.....	5
2. Oplossingsrichtingen.....	7
2.1. Inleiding.....	7
2.2. De langere termijn: een wijziging van de Auteurswet.....	7
2.3. De kortere termijn: actieve openbaarheid en auteursrechten 'by design'.....	7
Nuttige organisaties, websites en literatuur.....	9
Bronnen.....	10

Samenvatting

Dit boekje fungeert als handleiding voor overheden en hun archiefinstellingen die Wabo-dossiers actief openbaar willen maken op het internet. Wabo-dossiers bevatten auteursrechtelijk beschermde werken. In theorie is het mogelijk om deze te publiceren op het internet met toestemming van individuele auteurs, maar in de praktijk zal het erg gecompliceerd blijken. Deze beknopte handleiding kan overheden en archiefinstellingen daarbij assisteren.

De belangrijkste elementen van het Nederlandse auteursrecht worden uit de doeken gedaan. Het boekje besluit met een tweetal aanbevelingen/oplossingsrichtingen: een richting voor de langere termijn, en een voor de kortere termijn.

Inleiding

Onlangs heeft de landelijke regering zich aangesloten bij de Open Government Partnership, een internationaal samenwerkingsverband van landen die meer overheidstransparantie willen betrachten. Er ontstaat in toenemende mate een behoefte aan transparantie van overheden jegens de burger. Actieve openbaarheid, het publiceren van overheidsinformatie zonder dat de burger daarom vraagt, is hierbij de nieuwe manier van overheidshandelen. Informatie wordt per definitie, enkele uitzonderingen daargelaten, gepubliceerd. Gezien de tijd waarin wij leven, ligt het voor de hand dat actieve openbaarheid plaatsvindt op het internet, zoals bijvoorbeeld gemeentelijke websites.

Dit boekje is één van de resultaten van het Atelier actieve openbaarheid van Wabo-dossiers. Dit atelier was een samenwerkingsverband tussen archiefinstellingen, onderwijsinstellingen en professionals. Het verband werkte aan mogelijkheden voor de toepassing van actieve openbaarheid op dossiers die zijn gevormd in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Dergelijke dossiers hebben betrekking op omgevingsvergunningen die worden verstrekt door overheden aan burgers en bedrijven, zoals bijvoorbeeld de bouw van een huis op een leeg perceel.

Wabo-dossiers bevatten veelal auteursrechtelijk beschermde werken. En het auteursrecht bepaalt dat de auteur van een werk, zoals bijvoorbeeld een architect die een bouwtekening maakt, het alleenrecht heeft dat werk te publiceren en reproduceren. En dat is hinderlijk voor overheden en archiefinstellingen die hun Wabo-archieven actief openbaar willen maken op het internet.

Dit boekje gaat in vogelvlucht over het Nederlandse auteursrecht, analyseert de beperkingen en mogelijkheden van dat recht, en doet aanbevelingen over het auteursrecht en de omgang ermee in de huidige situatie, toegespitst op de archiefpraktijk.

1. De Nederlandse Auteurswet: beperkingen en mogelijkheden voor actieve openbaarheid

1.1. Inleiding

De Nederlandse Auteurswet stamt uit 1912 en is sindsdien meermalen gewijzigd om te kunnen voldoen aan technologische en andere internationale ontwikkelingen. De wet stelt een kader van beperkingen en mogelijkheden voor auteurs en mensen die met de werken van auteurs aan de slag willen gaan.

1.2. Artikel 1: het exclusieve recht van de auteur

Wat sinds de implementatie van de Auteurswet in 1912 onveranderd is gebleven, is artikel 1. In dat artikel wordt het auteursrecht gedefinieerd. Het luidt als volgt:

‘Het auteursrecht is het uitsluitend recht van den maker van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst, of van diens rechtverkrijgenden, om dit openbaar te maken en te verveelvoudigen, behoudens de beperkingen, bij de wet gesteld.’¹

Het begrip ‘werken van letterkunde, wetenschap of kunst’ moet breed worden opgevat. Alle werken die aan de volgende voorwaarden voldoen, zijn per definitie auteursrechtelijk beschermd:²

- het werk moet een origineel karakter hebben, met andere woorden: het werk moet een voortvloeiende zijn uit de creativiteit van de auteur;
- zintuiglijke waarneembaarheid: het werk moet op een of andere manier kenbaar zijn gemaakt;
- het werk moet niet zijn gemaakt om een technisch effect te verkrijgen.

Slechts rechterlijke uitspraken, maatregelen en andere administratieve beslissingen van overheidswege komen niet in aanmerking voor auteursrechtelijke bescherming.³

1.3. De uitzonderingen op het auteursrecht

De Auteurswet noemt echter ook een aantal uitzonderingen op het auteursrecht/mogelijkheden die nuttig kunnen zijn voor overheden en hun archiefinstellingen. We gaan hieronder op deze uitzonderingen/mogelijkheden in.

1.3.1. De licentie

Uiteraard kan een auteur toestemming verlenen aan anderen om iets met zijn werk te doen. Zo’n toestemming vindt plaats in de vorm van een licentie, een eenmalige, vormvrije toestemming voor een reproductie van een werk voor een specifiek doeleinde.⁴ Een bekend voorbeeld van een licentie is een overeenkomst die een auteur van een boek sluit met een uitgeverij. De auteur komt dan met de uitgeverij overeen dat zij dat boek mag uitbrengen.

De Auteurswet erkent ook het bestaan van de collectieve beheersorganisaties. Een collectieve beheersorganisatie komt op voor de collectieve auteursrechtelijke belangen van auteurs uit een bepaalde branche. Auteurs kunnen zich bij zo’n organisatie aansluiten en daarmee door de organisatie vertegenwoordigd worden bij licentieonderhandelingen. Een bekend voorbeeld van een collectieve beheersorganisatie is de stichting Pictoright, die optreedt namens auteurs van visuele werken. Echter: niet alle auteurs zijn aangesloten bij zo’n organisatie, en er bestaat momenteel ook

¹ Artikel 1 Auteurswet, <http://wetten.overheid.nl/BWBR0001886/>, geraadpleegd 13 januari 2015.

² Federatie Auteursrechten, “Waarop kunt u auteursrecht hebben?”, (versie z.d.), <http://www.auteursrecht.nl/auteursrecht/22229/>, geraadpleegd 13 januari 2015.

³ Artikel 11 Auteurswet, <http://wetten.overheid.nl/BWBR0001886/>, geraadpleegd 13 januari 2015.

⁴ C.J. Loonstra en G.W. van der Voet, *Rechtsoriëntatie*. (Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff, 2008), 142.

geen passende organisatie voor mensen van wie werken voorkomen in Wabo-dossiers, zoals architecten.

1.3.2. Werken die zijn gecreëerd voor de overheid

Overheden besteden vaak opdrachten uit aan particulieren. Bijvoorbeeld een gemeente die aan een architectenbureau de opdracht geeft om een nieuw gemeentehuis te ontwerpen. Hoewel er dan een werkverhouding bestaat tussen opdrachtgever en opdrachtnemer, treedt de opdrachtnemer niet formeel in dienst van de gemeente. Dan blijft het auteursrecht op het ontwerp in beginsel bij de opdrachtnemer, in dit geval de architect. Echter: de overheid hanteert inkoopvoorwaarden, waaronder op gemeentelijk niveau. De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft voor haar leden een inkoopvoorwaardenmodel ontwikkeld. In dat model wordt in artikel 8 bepaald dat de gemeente het auteursrecht verkrijgt over werken die door derden zijn ontwikkeld.⁵

1.3.3. Beschikbaarstelling van auteursrechtelijk beschermde werken op een terminal in het gebouw van een archiefinstelling

De Auteurswet kent de mogelijkheid aan archiefinstellingen, musea en bibliotheken toe om beschermde werken te presenteren via een terminal in hun gebouwen. Voorwaarde hierbij is dat de presentatie slechts dient voor oefening of studie door individuele leden van het publiek.⁶

1.3.4. Reproducties in opdracht van een natuurlijke persoon

De Auteurswet biedt archiefinstellingen ook de mogelijkheid reproducties in opdracht van natuurlijke personen te vervaardigen, op voorwaarde dat het aantal reproducties beperkt blijft, en dat de reproducties uitsluitend dienen voor privé-gebruik door de natuurlijke persoon.⁷

---

⁵ Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), *VNG Model Algemene Inkoopvoorwaarden voor leveringen en diensten*, (Den Haag, 2012),

https://www.vng.nl/files/vng/vng/Documenten/actueel/beleidsvelden/recht/2012/20120412VNG_Model_Algemene_InkoopVoorwaarden.pdf#overlay-context=onderwerpenindex/economie/aanbestedingsmodellen/vng-model-algemene-inkoopvoorwaarden, geraadpleegd 13 januari 2015.

⁶ Artikel 15h Auteurswet, <http://wetten.overheid.nl/BWBR0001886/>, geraadpleegd 13 januari 2015.

⁷ Artikel 16b, lid 1 Auteurswet, <http://wetten.overheid.nl/BWBR0001886/>, geraadpleegd 13 januari 2015.

2. Oplossingsrichtingen

2.1. Inleiding

Gedurende het onderzoek van het atelier tekenden zich twee oplossingsrichtingen af voor de spanning tussen actieve openbaarheid van Wabo-dossiers en auteursrechten. De ene oplossing is voor de langere termijn, de andere voor de kortere termijn. We bespreken ze hieronder.

2.2. De langere termijn: een wijziging van de Auteurswet

In hoofdstuk 1 bespraken we reeds een aantal uitzonderingen op het recht van de auteur. Eén van de adviezen van het atelier is dat er aan deze limitatieve reeks opsomming van uitzonderingen nog een extra uitzondering wordt toegevoegd. Zo'n nieuwe uitzondering zou dan moeten bepalen dat overheden/archiefinstellingen het recht hebben om auteursrechtelijk beschermd werken uit archieven actief openbaar op het internet te maken, zonder dat daarbij inbreuk wordt gemaakt op het recht van de auteur.

Aangezien het initiatief tot actieve openbaarheid alle Nederlands overheden treft, is het raadzaam een dergelijke wetwijziging gezamenlijk aan te kaarten bij de landelijke politiek. Gemeenten zouden dat via de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) kunnen doen, provincies via het Interprovinciaal Overleg (IPO) en waterschappen via de Unie van Waterschappen (UvW). Archiefinstellingen zouden eventueel via de Branchevereniging Archiefinstellingen Nederland (BRAIN) richting de landelijke politiek kunnen stappen.

Echter: een wetwijziging komt traag tot stand; vaak gaan hier jaren overheen. Daarnaast moet ervan uit worden gegaan dat een wijziging van de Auteurswet waarschijnlijk flink wat stof zal doen opwaaien in Nederland; het auteursrecht gaat gepaard met (grote) financiële belangen. Toch is een wetwijziging de meest gewenste oplossing voor de problematiek, zij het een oplossing voor de langere termijn.

2.3. De kortere termijn: actieve openbaarheid en auteursrechten 'by design'

We zien nu al dat er in Nederland initiatieven worden ontplooid op het gebied van actieve openbaarheid en auteursrechtelijk beschermd materiaal. Een voorbeeld daarvan is de gemeente Nijmegen die bouwdoos heeft gedigitaliseerd en gepubliceerd op de gemeentelijke website.⁸

Er moet echter worden gezocht naar een balans tussen actieve openbaarheid en een verantwoorde omgang met andermans auteursrechten. Daartoe kan een aanpak 'by design' bijdragen; die verantwoorde omgang wordt dan geïntegreerd in het volgende van de overheid/archiefinstelling:

- werkprocessen;
- cultuur/gedrag;
- metadata;
- informatiearchitecturen.

2.3.1. Werkprocessen

Wabo-archieven worden constant aangevuld; de wet zal nog wel een aantal jaren in werking blijven. Het is dan ook belangrijk om een verantwoorde omgang met auteursrechten in de werkprocessen van overheden/archiefinstellingen te integreren. Zodra een Wabo-archief (of een gedeelte daarvan) actief openbaar wordt gemaakt, dient van meet af aan rekening te worden gehouden met auteursrechten. Zo kan worden vastgesteld of het project door kan gaan, en zo ja, of alle dossiers actief openbaar kunnen worden gemaakt, of slechts een gedeelte daarvan.

---

⁸ Zie <http://www.nijmegen.nl/dgd/zoeken/>.

2.3.2. Cultuur/gedrag

Dit aspect is nauw verbonden aan werkprocessen. Ambtenaren die belast zijn met de realisatie van actieve openbaarheid moeten ook bereid zijn een zorgvuldige auteursrechtelijke afweging te maken. De consequenties van inbreuk op andermans auteursrecht kunnen behoorlijk in de kosten lopen!⁹

2.3.4. Metadata

Auteursrechtelijke informatie over Wabo-dossiers wordt vastgelegd in metadata. Zo kan per dossier duidelijk worden wat ermee kan worden gedaan of niet. Als referentiekader van metadata kan het TMLO (Toepassingsprofiel Metagegevens Lokale Overheden) worden gebruikt. Dit profiel is opgesteld door het Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) in samenwerking met een aantal partners. Het TMLO kent meerdere soorten (genummerde) metadata die aan archieven of records kunnen worden toegekend, waaronder nummer 16 inzake de gebruiksrechten. In het TMLO wordt het volgende voorbeeld gegeven:

‘Beperking voor reproductie in verband met niet-vrijgegeven auteursrechten voor de constructietekening. Rechthebbende: ir. A.L. van der Gouw (architect), per 3 februari 2014 nog in leven.’¹⁰

2.4.4. Informatiearchitecturen

Wabo-aanvragen, beter gezegd aanvragen voor omgevingsvergunningen, worden gedaan middels het Omgevingsloket Online (OLO) van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, het Interprovinciaal Overleg, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Unie van Waterschappen.¹¹ Hierin zou een ‘auteursrechtelijk hokje’ kunnen worden aangevinkt. Als de burger of het bedrijf beschermde materialen indient via het OLO, geeft hij middels het aanvinken van dat hokje aan dat zijn opdrachtnemer instemt met actief openbaar maken van het Wabo-dossier op het internet: “stemt uw opdrachtnemer in met de actieve openbaarmaking van zijn werk op het internet?”

---

⁹ K.E. Sandvliet, en A.P. Engelfriet, *Vaststellen van schade bij online auteursrechtinbreuk* (Den Haag/Amsterdam, 2012), <http://www.iusmentis.com/auteursrecht/inbreuk/schade-online-claim/sandvliet-engelfriet-vaststellen-schade-online-auteursrecht-inbreuk.pdf>, geraadpleegd 19 januari 2015.

¹⁰ Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten, *Toepassingsprofiel metadatering lokale overheden. Versie 1.1.* (Den Haag, 2014), http://www.archief2020.nl/file/150/download?token=kC469KDKI_X1_xeGQGL8fbFNjtt3HodzuWW7IGZykE, geraadpleegd 26 januari 2014.

¹¹ Zie <https://www.omgevingsloket.nl/>.

Nuttige organisaties, websites en literatuur

Archief 2020, een nationaal samenwerkingsprogramma tussen het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, het Interprovinciaal Overleg, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Unie van Waterschappen teneinde het toekomstvast maken van de Nederlandse archiefsector.

Archief 2020 is een cosponsor van het Atelier actieve openbaarheid van Wabo-dossiers.

<http://www.archief2020.nl/>.

Auteursrecht.nl, een website waarop het auteursrecht beknopt maar degelijk wordt uitgelegd aan de niet-jurist. Deze website is van de Federatie Auteursrechtbelangen te Den Haag.

<http://www.auteursrecht.nl/auteursrecht/index.asp>

Iusmentis.com, een website over internetrecht en intellectueel eigendom van jurist Arnoud Engelfriet.

<http://www.iusmentis.com/>

Instituut voor Informatierecht (IVIR) van de Universiteit van Amsterdam. Dit instituut verricht wetenschappelijk onderzoek naar auteurswetgeving op nationaal en internationaal vlak.

<http://www.ivir.nl/>.

Stichting Digitaal Erfgoed Nederland (DEN) te Den Haag. Deze stichting richt zich op de digitalisering van erfgoed in Nederland.

<http://www.den.nl> en <http://www.den.nl/thema/88/Auteursrecht>.

Taskforce Archieven en de Museumvereniging. Juridische handleiding met betrekking tot onder meer auteursrecht, copyright 2006.

http://www.nationaalarchief.nl/sites/default/files/docs/juridische_wegwijzer_archieven_en_musea_online_0_0.pdf.

Bronnen

Auteurswet. <http://wetten.overheid.nl/BWBR0001886/>.

Federatie Auteursrechten, “Waarop kunt u auteursrecht hebben?” (versie z.d.).
<http://www.auteursrecht.nl/auteursrecht/22229/>.

Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten, *Toepassingsprofiel metadatering lokale overheden. Versie 1.1*. Den Haag, 2014.
http://www.archief2020.nl/file/150/download?token=kC469KDKI_X1_xeGQGL8fbFNjtt3HodzuWW7IGZykkE.

Loonstra, C.J. en Voet, G.W. van der, *Rechtsoriëntatie*. Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff, 2008.

Sandvliet, K.E. en Engelfriet, A.P., *Vaststellen van schade bij online auteursrechtinbreuk* Den Haag/Amsterdam, 2012. <http://www.iusmentis.com/auteursrecht/inbreuk/schade-online-claim/sandvliet-engelfriet-vaststellen-schade-online-auteursrecht-inbreuk.pdf>.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), *VNG Model Algemene Inkoopvoorwaarden voor leveringen en diensten*. Den Haag, 2012.
https://www.vng.nl/files/vng/vng/Documenten/actueel/beleidsvelden/recht/2012/20120412VNG_Model_Algemene_Inkoopvoorwaarden.pdf#overlay-context=onderwerpenindex/economie/aanbestedingsmodellen/vng-model-algemene-inkoopvoorwaarden.